

NƯỚC PHÁP VÀ NHIỆM KỲ CHỦ TỊCH HỘI ĐỒNG CHÂU ÂU LUÂN PHIÊN 2008

TS. Nguyễn Hồng Quân
Bộ Quốc phòng

Từ ngày 1/7/2008 tới, Pháp sẽ đảm nhận cương vị Chủ tịch luân phiên Hội đồng Châu Âu trong vòng 6 tháng. Đây là nhiệm kỳ Chủ tịch luân phiên cuối cùng, nếu Hiệp ước Lisbon có hiệu lực vào đầu năm 2009.

Bài viết này đề cập đến những nhiệm vụ chính mà nước Pháp sẽ phải thực hiện trên cương vị Chủ tịch cùng những sáng kiến do Pháp đưa ra để tiếp tục xây dựng Liên minh Châu Âu (EU) trong giai đoạn mới.

Nhiệm vụ của Chủ tịch Hội đồng Châu Âu

Chức vụ Chủ tịch Hội đồng Châu Âu được các nước thành viên luân phiên đảm nhiệm trong 6 tháng. Nước đảm nhiệm cương vị Chủ tịch sẽ điều hành toàn bộ hoạt động của EU; nhân danh tất cả thành viên EU giữ liên hệ chặt chẽ với Ủy ban Châu Âu, với Nghị viện Châu Âu và với tất cả các nước thành viên EU. Để hoàn thành trọng trách này, Pháp phải thường xuyên liên hệ, tham vấn tất cả 26 nước thành viên khác trong EU để hiểu biết đầy đủ lợi ích quan điểm của họ, thuyết phục họ cùng xây dựng chính sách

chung. Trong nhiệm kỳ này, Pháp sẽ chủ trì xây dựng chính sách đối ngoại của EU, với tư cách là một Liên minh, chính sách này phải được tất cả các nước thành viên nhất trí.

Không chỉ giữ quan hệ với từng thành viên trong Liên minh, Chủ tịch Hội đồng Châu Âu còn phải thay mặt EU giữ quan hệ đối ngoại, phối hợp với Cao ủy về Đối ngoại của EU để tiến hành các hoạt động ngoại giao bên cạnh các tổ chức quốc tế, đồng thời đại diện cho 27 thành viên EU trong các hội nghị quốc tế.

Bối cảnh Pháp đảm nhiệm cương vị Chủ tịch Hội đồng Châu Âu

Nước Pháp đảm nhiệm chức Chủ tịch Hội đồng Châu Âu trong bối cảnh nước Pháp và thế giới phải đối phó với ba thách thức lớn, đó là: Làm sao ngăn ngừa sự đối đầu giữa đạo Hồi và thế giới phương Tây; Làm thế nào hoà nhập các nền kinh tế khổng lồ mới nổi lên (như Trung Quốc, Ấn Độ, Brazil) vào trật tự toàn cầu mới; Cách thức đối phó với những vấn đề như Trái đất nóng lên, các

dịch bệnh mới bùng phát hoặc vấn đề đảm bảo năng lượng¹.

Trong chính sách đối ngoại của chính quyền Tổng thống N. Sarkozy đã xác định: “Xây dựng châu Âu là ưu tiên tuyệt đối của chính sách đối ngoại Pháp. Không có EU mạnh và năng động, nước Pháp không thể đối phó có hiệu quả với ba thách thức (nêu trên). Không có một châu Âu với vai trò mạnh, (trật tự) thế giới sẽ thiếu đi một cực đảm bảo sự cân bằng cần thiết”². Chính vì vậy, Pháp cho rằng trong nhiệm kỳ này cần phải đẩy nhanh tiến trình phê chuẩn *Hiệp ước Lisbon*³, không để EU bị chia rẽ về vấn đề này, trên cơ sở bản *Hiệp ước*, tiến tới xây dựng một EU ngang tầm với sự trông đợi của các nước thành viên.

Những sáng kiến của Pháp

¹ Xem N. Sarkozy. *Allocution à l'occasion de l'ouverture de la XVème Conférence des Ambassadeurs*. Palais de l'Élysée, 27 août 2007.

² Xem N. Sarkozy. *Tài liệu đã dẫn*.

³ Năm 2004, dự thảo Hiến pháp Châu Âu được đưa ra trưng cầu dân ý, nhưng dự thảo này đã bị người dân Pháp và Hà Lan bác bỏ. Hiến pháp Châu Âu không được thông qua. Các nhà lãnh đạo các nước thành viên EU không chịu bỏ tay, họ đề xuất một văn bản khác. *Hiệp ước Lisbon* ra đời và kể từ cuối năm 2007, Quốc hội các nước thành viên EU xúc tiến quá trình phê chuẩn *Hiệp ước* này. Nội dung cơ bản của *Hiệp ước Lisbon* là những nét chính của dự thảo Hiến pháp Châu Âu 2004, tất nhiên là có một số điều chỉnh. Theo kế hoạch, hầu hết Quốc hội các nước thành viên EU sẽ tiến hành bỏ phiếu để phê chuẩn *Hiệp ước Lisbon*, (trừ Ireland sẽ tiến hành trưng cầu dân ý), để *Hiệp ước* có hiệu lực từ ngày 1/1/2009.

Xem thêm Đỗ Thanh Bình, Phạm Anh. *Từ Hiến pháp chung đến Hiệp ước Lisbon: quá trình tiến tới Liên minh Châu Âu thống nhất, hiện đại và năng động trong thế kỷ XXI*. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 2(89), 2008, tr. 40-47).

Ngày 27/8/2007, Tổng thống Pháp N. Sarkozy đã đưa ra sáng kiến nhằm đưa EU vượt qua những thách thức trên, tập trung vào ba vấn đề chính là nhập cư, năng lượng và môi trường, đồng thời tiếp tục thúc đẩy xây dựng chính sách quốc phòng châu Âu..

Giải quyết vấn đề dân nhập cư

Trước thực trạng người di cư kéo đến châu Âu tìm việc làm và định cư gây những vấn đề xã hội ở một số nước thành viên, Pháp chủ trương xác định những quy tắc chung cho cuộc đấu tranh chống di cư bí mật; xây dựng chính sách tiếp nhận người nhập cư cho những nước thiếu nguồn nhân lực; đồng thời xây dựng mối quan hệ hợp tác với các “nước gốc” để hạn chế, ngăn chặn di cư bất hợp pháp sang EU, chủ nghĩa khủng bố, ô nhiễm môi trường biến làm ảnh hưởng đến du lịch và đánh cá, thiếu nước sạch, thất nghiệp, dân số tăng quá nhanh ở bờ Nam Địa Trung Hải, sa mạc hóa đã lan đến Tây Ban Nha, Italia và Hy Lạp, sự gia tăng khoảng cách thu nhập giữa hai bờ Bắc - Nam Địa Trung Hải.

Trong ưu tiên này, Pháp chủ trương đẩy mạnh *Liên minh Địa Trung Hải*. Thực ra quan hệ EU - Địa Trung Hải đã được thể chế hóa trong *Hiệp ước Barcelona* năm 1995, nhưng qua thực tế, cơ chế hợp tác này tỏ ra cần được bổ sung về vấn đề kinh tế và tài chính, do đó cần mở rộng tầm quan hệ, theo hướng xây dựng những dự án chủ đạo, đáp ứng lợi ích chung của các nước thành viên: hạn chế, ngăn ngừa các thảm họa thiên

nhiên; tăng cường giao lưu, trao đổi sinh viên trong khu vực, với hy vọng sẽ có lúc lĩnh vực này mang lại lợi ích chính trị cho EU.

Vấn đề môi trường - chất lượng cuộc sống

Pháp chủ trương giải quyết “cả gói” vấn đề năng lượng - khí hậu, thông qua việc xây dựng một chiến lược chung cho EU, không chỉ nhằm đảm bảo an toàn trong việc cung cấp năng lượng cho mỗi nước thành viên, mà thông qua chiến lược đó, Pháp muốn “pháp lý hóa” việc giảm khí thải gây “hiệu ứng nhà kính”. Ví dụ yêu cầu các nước phải giảm 20% năng lượng gây ô nhiễm để châu Âu có thể đi tới bàn thương lượng “hậu Kyoto” với những cam kết mạnh mẽ về giảm tiêu hao nhiên liệu, giảm khí thải gây “hiệu ứng nhà kính” vì một môi trường trong lành hơn, vì chất lượng cuộc sống tốt hơn.

Chính sách quốc phòng châu Âu

Vào thời điểm kết thúc Chiến tranh lạnh năm 1991, EU chưa sẵn sàng đảm nhiệm vai trò trên trường quốc tế. Pháp cho rằng, trong bối cảnh thế giới bất ổn hiện nay, các “cường quốc tương đối” đang nổi lên và cần đóng vai trò ngày một có ý nghĩa hơn. EU cũng là một trong những “cường quốc tương đối” đó; giờ đây đã đến lúc EU cần phải đảm nhận hoàn toàn trách nhiệm và giữ vai trò chủ đạo đối với nền an ninh châu Âu, đảm nhiệm vai trò đối với an ninh thế giới. Theo đó, trong nhiệm kỳ Pháp làm Chủ tịch, sẽ lãnh đạo EU: Xây dựng, thông qua “Chiến lược an

ninh Châu Âu” mới trên cơ sở Chiến lược được thông qua năm 2003 dưới sự lãnh đạo của Ủy viên Châu Âu phụ trách đối ngoại Javier Solana; Xây dựng chính sách phòng thủ chung để có khả năng giải quyết các vấn đề như tại Afghanistan, Tchad (Sát), Congo...; Đặc biệt cần có cơ chế lập kế hoạch, chỉ huy, khả năng phối hợp hiệp đồng tác chiến; Đảm bảo an ninh châu Âu; Thúc đẩy ra *Sách trắng quốc phòng và an ninh* quốc gia Pháp, coi đây là sự đóng góp của Pháp vào việc xây dựng “Chiến lược an ninh Châu Âu”. Chính sách An ninh và Phòng thủ Châu Âu (PESD) trù tính trang bị cho mình những phương tiện cần thiết, cả về quân sự, nhân đạo lẫn tài chính⁴ để mở rộng hoạt động theo quyết định độc lập của EU. *Hiệp ước Lisbon* cũng trù tính tăng cường chính sách phòng thủ chung châu Âu, nhằm khẳng định EU là một trong những nhân tố hàng đầu cho hòa bình, an ninh trên thế giới, thông qua hợp tác với Liên hợp quốc, với NATO và với Liên minh Châu Phi.

⁴ Năm 2003, EU đã thành lập Cơ quan phòng thủ Châu Âu (AED) để khắc phục những thiếu sót của EU trong lĩnh vực vũ khí; giám đốc đầu tiên của AED là người Anh. Theo sáng kiến của 3 nước Pháp, Anh, Đức, tháng 2/2004, EU đã thành lập lực lượng phản ứng gồm 1.500 người, có thể được triển khai trong 15 ngày, kéo dài ít nhất 1 tháng. Theo sáng kiến của Pháp, tháng 9/2004, EU thành lập Lực lượng Cảnh sát vũ trang Châu Âu gồm 800 người, có thể tăng lên tới 2.300 người trong trường hợp xảy ra khủng hoảng; vị chỉ huy đầu tiên của lực lượng này là một tướng Pháp. Pháp và Đức đã lập Quân đoàn hỗn hợp Pháp - Đức, rồi Quân đoàn Châu Âu. Riêng Pháp và Anh đã bằng 2/3 chi phí quốc phòng của 25 nước thành viên EU khác cộng lại; chi phí nghiên cứu quốc phòng của Pháp và Anh gấp đôi chi phí của các nước thành viên khác...

Bốn trục hoạt động

Để thực hiện những ưu tiên trong nhiệm kỳ Chủ tịch Hội đồng Châu Âu lần này, Pháp tập trung hoạt động xoay quanh bốn trục chính:

Thứ nhất, đảm bảo tăng trưởng và việc làm, chủ trương EU cần có những hành động chung hiệu quả nhất nhằm đối phó với cuộc khủng hoảng tài chính hiện nay, đảm bảo ổn định việc làm cho người lao động và cho sự tăng trưởng bền vững của các nước thành viên EU; thông qua các chính sách thúc đẩy cạnh tranh; đầu tư cho nghiên cứu, sáng chế; phát triển doanh nghiệp, nhất là các doanh nghiệp vừa và nhỏ; đàm phán với Ngân hàng thương mại Châu Âu để xây dựng chính sách kinh tế cho khu vực đồng Euro.

Thứ hai, bảo vệ công dân, nhấn mạnh cùng nhau tìm những điểm tương đồng để xây dựng chính sách về nhập cư có hiệu quả, tổng thể và đảm bảo cân bằng cũng như đảm bảo hòa nhập những người đã nhập cư hợp pháp vào EU. Bên cạnh đó, chú trọng tăng cường các biện pháp bảo vệ công dân, đảm bảo an sinh xã hội, tăng cường hợp tác về cảnh sát và pháp lý; Hoàn chỉnh cải cách Chính sách Nông nghiệp chung (PAC) của EU, trong đó tính tới khả năng đối phó với sự bùng nổ yêu cầu về sản phẩm nông nghiệp. Pháp đề xuất xây dựng các chính sách khuyến khích, ưu đãi người làm nông nghiệp, chú trọng phát triển sản xuất lương thực.

Thứ ba, xây dựng châu Âu tương lai, chủ trương không chỉ đảm bảo chính sách môi trường - năng lượng, mà còn phải tích cực chuẩn bị cho tương lai, thông qua chính sách nghiên cứu, khoa học - công nghệ, chinh phục vũ trụ.

Thứ tư, tăng cường ảnh hưởng của EU trên trường quốc tế, chú trọng quan hệ với các nước đang lên - đặc biệt là với Trung Quốc và Nga, đưa châu Âu xích lại gần hơn với các nước khu vực Bancăng, với châu Phi; chú trọng vấn đề nhân quyền; tăng cường quan hệ thực chất với các nước khu vực Địa Trung Hải.

Ngoài ra, trên cương vị Chủ tịch EU, Pháp còn phải chuẩn bị để tổ chức tốt Hội nghị thượng đỉnh Á – Âu (ASEM) cũng như tăng cường quan hệ với các nước khối G-8, các cộng đồng mới nổi lên như Bắc Phi, Đông Á...; xử lý vấn đề các nước xin gia nhập EU; đề xuất chính sách quản lý các cuộc khủng hoảng có thể xảy ra theo hướng đưa ra giải pháp tổng thể (mặc dù giải pháp này rất khó có thể tìm được) thay vì giải quyết từng xung đột đơn lẻ.

Thuận lợi và thách thức

Pháp đảm nhiệm cương vị Chủ tịch Hội đồng Châu Âu trong bối cảnh nội tình EU và tình hình quốc tế có những diễn biến phức tạp.

Nếu như trước đây, Pháp thường cùng Đức tạo nên “đầu tàu” Pháp – Đức để tiến xa

hơn trong việc mở rộng vai trò trong EU, thì nay “đầu tàu” ấy không dễ thay thế quyết tâm chính trị thống nhất của nhân dân và lãnh đạo 27 nước thành viên. Đây là thách thức không chỉ với riêng nước Pháp, mà với tất cả các thành viên EU. Bên cạnh việc tăng cường quan hệ tay đôi Pháp - Đức để tiếp tục thúc đẩy “con tàu” EU tiến lên phía trước, việc hiện thực hóa những sáng kiến của Pháp tùy thuộc rất nhiều vào quan hệ tay đôi giữa Pháp với 25 thành viên còn lại cũng như sự đoàn kết trong nội bộ 27 thành viên EU. Với cơ chế mọi quyết định đều phải được 27 thành viên đồng thuận, rõ ràng Pháp phải gia tăng các nỗ lực ngoại giao, thuyết phục từng quốc gia thành viên, thậm chí phải chịu đựng những thiệt thòi, tìm những thỏa hiệp tốt nhất để đạt được sự nhất trí trên mỗi vấn đề.

Để đối phó với ba thách thức chủ yếu trên thế giới mà Tổng thống Pháp nêu ra, nước Pháp nói riêng và EU nói chung rất cần phối hợp chặt chẽ với Hoa Kỳ và các nước lớn, các trung tâm chính trị, kinh tế quốc tế. Quan hệ EU - Hoa Kỳ vốn đóng vai trò quan trọng, ít nhất là giữa hai thực thể này, nếu không muốn nói là đôi khi còn chi phối các vấn đề quốc tế khác. Thế nhưng, cuộc vận động bầu cử Tổng thống Mỹ hiện đang tiến hành, với không ít bất ngờ ở phía trước. Tương lai quan hệ Pháp - Hoa Kỳ nói riêng cũng như quan hệ EU - Hoa Kỳ nói chung tùy thuộc khá nhiều vào việc Đảng Cộng hòa hay Đảng Dân chủ sẽ nắm vị trí đứng đầu Chính phủ Hoa Kỳ, thậm chí còn phụ thuộc

vào việc ai sẽ là chủ nhân Nhà Trắng vào tháng 1/2009. Do đó, sẽ không thái quá khi nói rằng quan hệ EU - Hoa Kỳ từ nay cho tới khi Nhà Trắng có chủ nhân mới có thể không được phát huy đầy đủ, nhưng thời hạn nước Pháp đảm nhiệm cương vị Chủ tịch EU đang tới gần.

Không những thế, gần đây tình hình kinh tế thế giới nói chung, kinh tế EU nói riêng gặp không ít khó khăn: tốc độ tăng trưởng giảm sút, khủng hoảng tài chính, giá dầu thô chưa bao giờ cao như hiện nay và liên tục phá kỷ lục, không ít quốc gia trên thế giới bị xáo trộn xã hội do lâm vào tình trạng thiếu lương thực v.v...

Bổ sung vào bức tranh ảm đạm ấy, là an ninh thế giới tiếp tục bất ổn định: cuộc xung đột ở Afghanistan⁵ chẳng những chưa đến hồi kết, trái lại lực lượng Taliban có phần mạnh lên; cứ mỗi ngày qua đi, giải pháp cho cuộc xung đột ở Iraq lại thêm màu tối, mặc dù Mỹ đã “thay tướng, tăng quân”; cuộc xung đột dai dẳng Israel - Palestine qua hơn 6 thập kỷ vẫn chưa tìm được giải pháp hòa bình, vấn đề hạt nhân Iran vẫn còn đó v.v...

Nhưng không chỉ đối đầu với thách thức, nước Pháp còn có những thuận lợi. Tham vọng xây dựng một EU lớn mạnh không chỉ là của riêng Pháp, mà còn là tham vọng của

⁵ Hiện Pháp có 1.600 quân tham gia lực lượng ISAF tại Afghanistan.

toàn EU⁶, của hơn 495 triệu dân EU, muốn tập hợp lại để có sức nặng hơn trong cuộc tranh đua quốc tế. Thông qua vai trò Chủ tịch Hội đồng Châu Âu lần này, Pháp thúc đẩy xây dựng một EU thành liên minh thống nhất, hiện đại và phát triển năng động trong thế kỷ XXI, qua đó tạo điều kiện cho Pháp có tiếng nói trọng lượng hơn, vai trò to lớn hơn trong đời sống chính trị quốc tế. Vì vậy, những sáng kiến của Pháp sẽ nhận được sự ủng hộ rộng rãi và là chất kết dính các thành viên trong Liên minh.

EU đã trải qua năm thập kỷ tồn tại với những chia rẽ và lệ thuộc, với những cuộc khủng hoảng và những đợt mở rộng... giờ đây EU ngày càng vươn lên tự chịu trách nhiệm về số phận, tương lai của mình và chủ động tham gia giải quyết những vấn đề quan trọng của thế giới.

Cùng với sự huy động tiềm lực đất nước, sức mạnh truyền thống “đầu tàu của EU”, quyết tâm chính trị và tinh thần châu Âu,

cộng thêm với những yếu tố thuận lợi nói trên, nước Pháp tin tưởng vào thành công trong nhiệm vụ Chủ tịch Hội đồng Châu Âu 2008.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHỦ YẾU

1. J.P. Jouyet, *Discours prononcé à l'occasion de la Conférence des Ambassadeurs* (28 aout 2007), tại địa chỉ <http://www.ihedn.fr.dokeos>.
2. M. P. Menat, *Les initiatives francaises pour la Présidence européenne*, tại địa chỉ <http://www.ihedn.fr.dokeos>.
3. N. Sarkozy, *Allocution à l'occasion de l'ouverture de la XVème Conférence des Ambassadeurs* (Palais de l'Elysée, 27 aout 2007), tại địa chỉ <http://www.ihedn.fr.dokeos>.
4. Thông tấn xã Việt Nam, *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, các ngày 19/2/2008 và 10/5/2008.
5. Một số tài liệu từ Bộ Ngoại giao.

⁶ Tháng 6/2007 tại Bruxelles (Bỉ), các nhà lãnh đạo các nước thành viên EU đã thông qua thỏa thuận củng cố bộ máy tổ chức của EU theo hướng mạnh hơn, hiệu quả hơn, dân chủ hơn và chủ trương thúc đẩy phê chuẩn Hiệp ước Lisbon.